

Advokaters vittnesplikt och andra processrättsliga frågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2009/10:182 Advokaters vittnesplikt och andra processrättsliga frågor. I propositionen behandlas frågor om advokaters vittnesplikt, återbetalningsskyldighet i straffrättsliga förfaranden och den frist inom vilken huvudförhandlingen med en häktad ska hållas sedan åtal väckts.

I propositionen föreslås att huvudförhandlingen i mål med frihetsberövade i tingsrätt ska påbörjas snarast och senast inom två veckor från den dag då åtalet väcktes. I dag gäller att huvudförhandlingen ska hållas inom en vecka från den dag åtalet väcktes.

Regeringen föreslår vidare att vittnesplikten för advokater och deras biträden ska begränsas till att avse vittnesmål i mål om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse två år. Detta innebär en återställning till vad som gällde före 1998, då advokater och deras biträden kom att omfattas av en utvidgning av vittnesplikten som var avsedd för vissa andra yrkesgrupper.

I propositionen lämnas även två förslag om återbetalningsskyldighet i straffrättsliga förfaranden. Dels ska en misstänkt som godkänner ett straffföreläggande kunna förpliktas att betala tillbaka försvararkostnader, dels ska den som döms för brott eller godkänner ett straffföreläggande kunna förpliktas att ersätta statens kostnader för urinprov.

Härutöver föreslås vissa lagändringar i författningar som hänför sig till Europeiska unionens domstolar och lagstiftning. Det rör sig om anpassningar till de nya begrepp som slås fast genom Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (Lissabonfördraget), som trädde i kraft den 1 december 2009.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2010.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag.

I betänkandet finns en reservation.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	6
Förlängd frist för huvudförhandling i mål med frihetsberövade vid tingsrätt	6
Övriga lagförslag	10
Reservation	12
Förlängd frist för huvudförhandling i mål med frihetsberövade vid tingsrätt, punkt 1 (s, v, mp)	12
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen	14
Följdmotionen	14
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	15
<i>Bilaga 3</i>	
Reservanternas lagförslag	32

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förlängd frist för huvudförhandling i mål med frihetsberövade vid tingsrätt

Riksdagen antar

a) 45 kap. 14 §, 47 kap. 22 § och 53 kap. 2 § regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken, och

b) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:182 i denna del och avslår motion 2009/10:Ju7.

Reservation (s, v, mp)

2. Övriga lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

a) lag om ändring i rättegångsbalken,

b) lag om ändring i lagen (1946:818) om bevisupptagning åt vissa internationella organ,

c) lag om ändring i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område,

d) lag om ändring i lagen (1983:368) om erkännande och verkställighet av österrikiska domar på privaträttens område,

e) lag om ändring i lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden, och

f) lag om ändring i lagen (2006:502) med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från EG-domstolen,

i den mån lagförslagen inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:182 i denna del.

Stockholm den 18 maj 2010

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Henrik von Sydow (m), Krister Hammarbergh (m), Margareta Persson (s), Johan Linander (c), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Inge Garstedt (m), Christer Adelsbo (s), Helena Bouveng (m), Lena Olsson (v), Otto von Arnold (kd), Mehmet Kaplan (mp), Anders Hansson (m), Maryam Yazdanfar (s), Kjell Eldensjö (kd) och Helena Bargholtz (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Inom Justitiedepartementet har promemorian Återbetalningsskyldighet i straffrättsliga förfaranden, m.m. (Ds 2009:29) utarbetats. Promemorian för-
anleddes bl.a. av en framställan av lagmännen i Solna tingsrätt, Stock-
holms tingsrätt och Södertörns tingsrätt. Lagmännens framställan innehöll
ett förslag om att tidsfristen för att hålla huvudförhandling i mål med häk-
tade skulle förlängas från en till två veckor från åtalet (dnr Ju2007/6065/
DOM).

Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttran-
dena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2009/5684/DOM).

Regeringens proposition 2009/10:182 Advokaters vittnesplikt och andra
processrättsliga frågor behandlar bl.a. de förslag som lagts fram i prome-
morian. I propositionen föreslår regeringen att riksdagen antar promemori-
ans förslag till ändringar i rättegångsbalken och lagen (1964:167) med
särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Regeringen föreslår även
vissa lagändringar till följd av Lissabonfördraget om ändring av fördraget
om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska
gemenskapen (Lissabonfördraget), som trädde i kraft den 1 december 2009.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens
lagförslag finns i bilaga 2. Lagrådet har granskat regeringens lagförslag,
dock inte de lagändringar som föreslagits med anledning av Lissabonför-
draget. Lagrådet lämnade de granskade lagförslagen utan erinran.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas frågor om advokaters vittnesplikt, återbetalnings-
skyldighet i straffrättsliga förfaranden och den frist inom vilken huvudför-
handlingen med en häktad ska hållas sedan åtal väckts.

I propositionen föreslås att huvudförhandlingen i mål med frihetsberö-
vade i tingsrätt ska påbörjas snarast och senast inom två veckor från den
dag då åtalet väcktes. I dag gäller att huvudförhandlingen ska hållas inom
en vecka från den dag åtalet väcktes.

Regeringen föreslår vidare att vittnesplikten för advokater och deras biträ-
den ska begränsas till att avse vittnesmål i mål om brott för vilket inte är
föreskrivet lindrigare straff än fängelse två år. Detta innebär en återställ-
ning till vad som gällde före 1998, då advokater och deras biträden kom
att omfattas av en utvidgning av vittnesplikten som var avsedd för vissa
andra yrkesgrupper.

I propositionen lämnas även två förslag om återbetalningsskyldighet i straffrättsliga förfaranden. Dels ska en misstänkt som godkänner ett straffföreläggande kunna förpliktas att betala tillbaka försvararkostnader, dels ska den som döms för brott eller godkänner ett straffföreläggande kunna förpliktas att ersätta statens kostnader för urinprov.

Härutöver föreslås vissa lagändringar i författningar som hänför sig till Europeiska unionens domstolar och lagstiftning. Det rör sig om anpassningar till de nya begrepp som slås fast genom Lissabonfördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (Lissabonfördraget), som trädde i kraft den 1 december 2009.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2010.

Utskottets överväganden

Förlängd frist för huvudförhandling i mål med frihetsberövade vid tingsrätt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om att när den tilltalade i ett brottmål är anhållen eller häktad ska huvudförhandlingen vid tingsrätten påbörjas snarast och senast inom två veckor från den dag då åtalet väcktes. När den tilltalade är ålagd reseförbud ska huvudförhandlingen påbörjas snarast och senast inom en månad från den dag då åtalet väcktes.

Jämför reservation (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att tidsfristen för att påbörja huvudförhandlingen i mål med häktade i tingsrätt förlängs från en till två veckor från åtalet.

Den nuvarande korta tidsfristen har främst motiverats av den tilltalades intresse av att frihetsberövandet ska bli så kort som möjligt. Regeringen anför i propositionen att detta intresse naturligtvis fortfarande väger mycket tungt. Samtidigt anser regeringen att det finns anledning att ifrågasätta om den korta tidsfristen innebär en rimlig avvägning av de intressen som bör beaktas i sammanhanget.

Regeringen framhåller att hänsyn även bör tas till övriga som är berörda av rättegången, främst målsägande och vittnen. Den nuvarande fristen leder till att dessa förutsätts inställa sig till huvudförhandlingen vid tingsrätten med mycket kort – ofta bara någon enstaka dags – varsel. Det framstår enligt regeringen som tveksamt om detta är förenligt med kravet på skälig tid för den som ska infinna sig vid rätten (32 kap. 1 § rättegångsbalken).

Regeringen anför vidare att det enligt lagmännen i Solna tingsrätt, Stockholms tingsrätt och Södertörns tingsrätt ofta är svårt för domstolen att i tillräckligt god tid före huvudförhandlingen få tag på samtliga förhörspersoner och försäkra sig om att de har fått kallelsen och avser att inställa sig. Om målsägande och vittnen inte inställer sig till förhandlingen måste domstolen ta ställning till om förhandlingen ska ställas in och flyttas till ett senare tillfälle och om den tilltalade i så fall ska stanna kvar i häkte. Det förekommer att åklagaren i en sådan situation avstår från att höra t.ex. ett vittne som har uteblivit från förhandlingen. Detta kan innebära att utred-

ningen vid tingsrätten blir ofullständig. Om vittnet i stället hörs vid hovrätten förskjuts tyngdpunkten i domstolsprövningen från tingsrätten till hovrätten.

Regeringen pekar även på att den nuvarande tidsfristen kan leda till att den tilltalades personliga förhållanden inte hinner utredas tillräckligt före huvudförhandlingen vid tingsrätten.

Den nu gällande enveckasfristen kan normalt inte överskridas för att tillgodose målsägandens intresse av att biträdas av ett visst målsägandebiträde. Inte heller kan uppskov medges för att en av de tilltalade i ett mål med flera häktade önskar biträdas av sin försvarare vid huvudförhandlingen. Regeringen anför att eftersom det ofta är svårt att hitta en tid för förhandlingen som passar alla inblandade på så kort tid som en arbetsvecka, kan den gällande fristen leda till att försvarare och målsägandebiträden som agerat under processens tidigare stadier måste ersättas vid förhandlingen. På motsvarande sätt kan den åklagare som har lett förundersökningen behöva bytas ut till huvudförhandlingen, vilket innebär ett dåligt resursutnyttjande.

Den nuvarande fristen kan vidare enligt regeringen leda till att andra huvudförhandlingar måste ställas in för att frigöra tid för mål med häktade, vilket inte bara är olyckligt för aktörerna i de inställda målen utan även innebär ökade kostnader.

I det senaste lagstiftningsärendet om den aktuella bestämmelsen konstaterades att mycket kan lösas genom organisatoriska åtgärder (prop. 2000/01: 108 s. 25). Regeringen anför att enligt uppgift från lagmännen i Solna tingsrätt, Stockholms tingsrätt och Södertörns tingsrätt har domstolarna i hög grad redan gjort sådana ansträngningar och förändringar. Vidare pekar regeringen på att antalet brottmål i tingsrätterna ökade med ungefär 33 % under perioden 2000–2009, vilket gjort att de beskrivna problemen har accentuerats.

Enligt regeringen kan den föreslagna lagändringen inte anses strida mot den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna från den 4 november 1950 (Europa-konventionen) eller på annat sätt avvika från gällande internationella normer. Regeringen framhåller att i de fall där häktningstiderna blir mycket långa i Sverige är det förundersökningen, dvs. tiden fram till åtal, som tar mest tid i anspråk.

Med det föreslagna tillägget i lagtexten att huvudförhandlingen ska ”påbörjas snarast och senast inom två veckor” vill regeringen lyfta fram skyndsamhetskravet och tydliggöra att den förlängda tidsfristen inte regelmässigt ska tas i anspråk fullt ut.

Regeringen anser att den nuvarande tidsfristen om en månad i mål där den tilltalade är ålagd reseförbud fortfarande framstår som väl avvägd. Den fristen bör därför enligt regeringen kvarstå. Regeringen föreslår dock att det även i den bestämmelsen av tydlighetsskäl läggs till att huvudför-

handling ska påbörjas snarast. Syftet med detta är bl.a. att hindra att lagtexten ger intryck av att olika skyndsamhetskrav gäller när den tilltalade är frihetsberövad respektive ålagd reseförbud.

Motionen

I motion Ju7 (s, v, mp) yrkas avslag på regeringens förslag om att förlänga tidsfristen från det att åtal väcks och den tilltalade är anhållen eller häktad till dess att huvudförhandlingen i tingsrätt hålls från en till två veckor.

Motionärerna framhåller att skälet till att den nuvarande tidsfristen är så kort som en vecka är att den tilltalades frihetsförlust inte ska bli längre än vad som är oundgängligen nödvändigt. De anser inte att regeringen kan visa skäl som tillräckligt motiverar en förlängning av tidsfristen. Motionärerna noterar att JO och Justitiekanslern är tveksamma till en förlängning och att Sveriges Advokatsamfund avstyrker förslaget. De tar vidare upp bl.a. att Sverige har fått internationell kritik för långa häktningstider av Europarådets kommitté mot tortyr och inhuman behandling (CPT). Att ytterligare förlänga häktningstider är inte rätt väg att gå.

Motionärerna har inte något att invända mot regeringens förslag i övrigt i denna del.

Utskottets ställningstagande

Den tilltalades intresse av en kort häktningstid väger givetvis allttjämt mycket tungt. Vid en avvägning av de intressen som bör beaktas framstår emellertid den nuvarande tidsfristen enligt utskottet som alltför kort. Utskottet kan i likhet med regeringen konstatera att enveckasfristen innebär påtagliga nackdelar på flera sätt.

Till att börja med tvingas målsägande och vittnen ofta inställa sig till huvudförhandlingen med mycket kort varsel. Det kan vidare vara svårt för domstolarna att få kontakt med samtliga förhörspersoner före huvudförhandlingen på den korta tid som står till buds. I värsta fall måste förhandlingen ställas in och flyttas till ett senare tillfälle. Om åklagaren i stället avstår från att höra t.ex. ett vittne i tingsrätten kan tyngdpunkten i domstolsprövningen komma att förskjutas till hovrätten, vilket självfallet inte heller är bra. Till detta kommer, som regeringen påpekar, att den korta tidsfristen i många fall inte räcker för att utreda den tilltalades personliga förhållanden före huvudförhandlingen. Det förekommer vidare att någon eller några av de försvarare, målsägandebiträden eller den åklagare som har agerat tidigare under processen måste bytas ut för att förhandlingen ska kunna hållas i rätt tid. Detta är ett dåligt resursutnyttjande.

Ett förslag om att förlänga tidsfristen för huvudförhandling från en till två veckor behandlades redan 2000 (prop. 2000/01:108 Åtgärder mot inställda huvudförhandlingar i brottmål vid tingsrätterna m.m.). Vid den

tidpunkten gjordes emellertid bedömningen att det inte fanns tillräckliga skäl att förlänga tidsfristen. Bestämmelsen mjukades dock upp något genom att en uttrycklig möjlighet till uppskov i omfattande mål infördes.

Som regeringen påpekar har antalet brottmål i tingsrätterna sedan uppjukningen av bestämmelsen 2000 ökat med ungefär 33 % fram till 2009, vilket har gjort att problemen med den korta tidsfristen har accentuerats.

När det gäller problemet med långa häktningstider rent allmänt vill utskottet i likhet med regeringen framhålla att de längsta häktningstiderna i Sverige förekommer under förundersökningen, dvs. före åtalet. Utskottet delar regeringens uppfattning att den föreslagna förlängningen av tidsfristen inte kan anses strida mot Europakonventionen.

Sammanfattningsvis anser utskottet att de nackdelar som den nuvarande tidsfristen medför motiverar att fristen förlängs enligt regeringens förslag. Utskottet vill understryka att syftet med lagändringen inte är att fristen regelmässigt ska tas i anspråk fullt ut. Detta tydliggörs i lagtexten genom tillägget att förhandling ska ”påbörjas snarast och senast inom två veckor”.

Som redan framgått syftar förlängningen av fristen bl.a. till ett bättre resursutnyttjande. Förhoppningen är att en längre frist ska leda till färre inställda huvudförhandlingar och färre byten av försvarare, målsägandebi-träden och åklagare. Utskottet välkomnar särskilt den utvärdering av den nya regleringens praktiska tillämpning som regeringen aviserat. En sådan utvärdering är bl.a. viktig för att säkerställa att den förlängda fristen inte tillämpas på ett sätt som undergräver kravet på att huvudförhandlingarna ska påbörjas snarast.

Regeringens förslag i övrigt i denna del framstår som väl avvägt.

Utskottet föreslår mot bakgrund av det anförda att riksdagen antar regeringens lagförslag i denna del och avslår motionen.

Övriga lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag att advokater och deras biträden, beträffande uppgifter som anförtrots dem i deras yrkesutövning eller som de i samband därmed erfarit, ska vara skyldiga att vittna endast om det är medgivet i lag, om den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det eller om vittnesmålet ska avges i mål om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år.

Riksdagen antar regeringens förslag att återbetalningsskyldigheten för kostnader för offentlig försvarare utvidgas till att avse även den som godkänner ett strafföreläggande. Beslut om återbetalningsskyldighet ska fattas av den domstol som har förordnat offentlig försvarare för den misstänkte.

Riksdagen antar regeringens förslag att bestämmelserna i rättegångsbalken om återbetalningsskyldighet för statens kostnader utvidgas till att avse även urinprovstagning och urinundersökning.

Riksdagen antar regeringens förslag om anpassningar i vissa författningar med anledning av Lissabonfördragets ikraftträdande.

Propositionen

Vittnesplikten för advokater

I propositionen föreslås att advokater och deras biträden, beträffande uppgifter som anförtrots dem i deras yrkesutövning eller som de i samband därmed erfarit, ska vara skyldiga att vittna endast om det är medgivet i lag, om den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det eller om vittnesmålet ska avges i ett mål om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Detta skulle för advokater och deras biträden innebära en återställning till den vittnesplikt som gällde före 1998. Regeringen framhåller i propositionen att de utvidgningar av vittnesplikten som gjordes 1998 och 2006 var avsedda för personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Vittnesplikten för advokater och deras biträden övervägdes inte särskilt i de lagstiftningsärendena men kom att omfattas av förändringarna.

Återbetalningsskyldighet i straffrättsliga förfaranden

Det är för närvarande inte möjligt att ålägga en misstänkt som har en offentlig försvarare och som godkänner ett strafföreläggande återbetalningsskyldighet för försvararkostnader på samma sätt som om han eller hon hade dömts för brottet. I propositionen framhåller regeringen att avsikten aldrig har varit att den som godkänner ett strafföreläggande ska behandlas annorlunda än den som döms för brott av domstol. Regeringen föreslår därför

att den som har godkänt ett strafföreläggande ska kunna åläggas att betala tillbaka försvararkostnader och att återbetalningsskyldigheten ska prövas av den domstol som har förordnat försvararen.

Vidare föreslår regeringen att den som döms för brott respektive den som godkänner ett strafföreläggande eller en ordningsbot ska kunna förpliktas att stå för kostnaderna för urinprovstagnning och urinundersökning på motsvarande sätt som för blodprovstagnning och blodundersökning.

Lagändringar med anledning av Lissabonfördraget

Lissabonfördraget, som trädde i kraft den 1 december 2009, innehåller ändringar i och tillägg till de grundläggande fördragen och vissa protokoll som hör till dem. Genom Lissabonfördraget slås fast att Europeiska unionen ska ersätta och efterträda Europeiska gemenskapen som juridisk person. Begreppen gemenskapsrätt och gemenskapsrättsakt har i Lissabonfördragets terminologi blivit unionsrätt och unionsrättsakt. I propositionen föreslår regeringen en anpassning av vissa begrepp i ett antal lagar på så sätt att hänvisningar till unionens olika domstolar ersätts av en samlad referens till Europeiska unionens domstol och att begreppet gemenskapsrättsakt byts ut mot unionsrättsakt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att det finns starka skäl att återställa vittnesplikten för advokater och deras biträden till vad som gällde före 1998.

I likhet med regeringen anser utskottet att en misstänkt som har en offentlig försvarare och som godkänner ett strafföreläggande bör kunna åläggas att betala tillbaka försvararkostnaderna på samma sätt som om han eller hon hade dömts för brottet. Som regeringen anfört bör vidare samma återbetalningsregler gälla för urinprov som för blodprov.

Behovet av de ändringar som regeringen föreslår med anledning av Lissabonfördragets ikraftträdande är uppenbart.

Lagförslagen i detta avsnitt har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag i denna del.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Förlängd frist för huvudförhandling i mål med frihetsberövade vid tingsrätt, punkt 1 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Elisebeht Markström (s), Karl Gustav Abramsson (s), Christer Adelsbo (s), Lena Olsson (v), Mehmet Kaplan (mp) och Maryam Yazdanfar (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

a) Riksdagen avslår 53 kap. 2 § och antar 45 kap. 14 § och 47 kap. 22 § regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken med den ändringen att bestämmelserna får de lydelse som reservanterna föreslår i bilaga 3.

b) Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ju7 och bifaller delvis proposition 2009/10:182 i denna del.

Ställningstagande

Skälet till att tidsfristen för huvudförhandling är så kort som en vecka när det gäller mål med frihetsberövade i tingsrätt är att den tilltalades frihetsförlust inte ska bli längre än vad som är oundgängligen nödvändigt (se bl.a. prop. 2000/01:108 s. 25).

Vi tycker inte att regeringen kan visa skäl som tillräckligt motiverar en förlängning av tidsfristen. Det går redan i dag att göra undantag från huvudregeln om huvudförhandling inom en vecka från åtalet. Sverige har dessutom fått internationell kritik för långa häktningstider av bl.a. Europarådets kommitté mot tortyr och inhuman behandling (CPT). Att ytterligare förlänga häktningstider är inte rätt väg att gå.

JO och Justitiekanslern är tveksamma till en förlängning av tidsfristen. Enligt JO måste den nuvarande ordningen medföra betydande svårigheter för andra än den tilltalade för att en försämring för den tilltalade i detta avseende ska kunna anses befogad. JO ställer sig tveksam till om sådana svårigheter nu har uppstått. Sveriges Advokatsamfund avstyrker förslaget.

Sverige behöver ett starkt rättsväsende och en väl utbyggd välfärd för att kunna verka kraftfullt mot kriminalitet. Det krävs en balans i rättsväsendet för att få hela rättskedjan att fungera. Prognoser visar på underskott hos domstolar och inom Kriminalvården. Vi menar att regeringens oförmåga att hantera ekonomin inom rättsväsendet är en bidragande orsak till att en situation uppstår där tidsfrister måste förlängas. Detta är dock inte skäl nog för att en tilltalad som är frihetsberövad ska behöva vara oviss om och oroa sig för utgången under onödigt lång tid.

Mot bakgrund av det anförda föreslår vi att riksdagen avslår regeringens förslag att förlänga tidsfristen för huvudförhandling i mål med frihetsberövade från en till två veckor. Vi har dock inte något att invända mot regeringens förslag i övrigt i denna del. Riksdagen bör därför, med delvis bifall till propositionen i denna del, anta det lagförslag som framgår av bilaga 3.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:182 Advokaters vittnesplikt och andra processrättsliga frågor:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1946:818) om bevisupptagning åt vissa internationella organ,
3. lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare,
4. lag om ändring i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område,
5. lag om ändring i lagen (1983:368) om erkännande och verkställighet av österrikiska domar på privaträttens område,
6. lag om ändring i lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden,
7. lag om ändring i lagen (2006:502) med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från EG-domstolen.

Följdmotionen

2009/10:Ju7 av Thomas Bodström m.fl. (s, v, mp):

Riksdagen avslår regeringens förslag om att förlänga tidsfristen från det att åtal väcks och den tilltalade är anhållen eller häktad till dess att huvudförhandling i tingsrätt hålls från en till två veckor.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken
dels att 3 kap. 3 §, 20 kap. 10 §, 31 kap. 1 §, 36 kap. 5 §, 45 kap. 14 §,
 47 kap. 22 §, 48 kap. 2 § och 53 kap. 2 § ska ha följande lydelse,
dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 31 kap. 9 a §, av
 följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §¹

Högsta domstolen *skall* som första domstol ta upp mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av brott som i utövningen av *tjänsten* eller uppdraget begåtts av statsråd, justitieråd, regeringsråd, någon av riksdagens ombudsmän, justitiekanslern, riksåklagaren, domare eller generaladvokat i *Europeiska gemenskapernas domstol*, domare i *förstainstansrätten vid denna domstol* eller den som utövar något av dessa ämbeten eller av hovrättsdomare eller revisionssekreterare.

Högsta domstolen *skall* vidare som första domstol pröva om justitieråd eller regeringsråd *skall* skiljas eller avstängas från sin *tjänst* eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning. Högsta domstolen är i övrigt första domstol i mål beträffande vilka detta föreskrivs i lag.

Högsta domstolen *ska* som första domstol ta upp mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av brott som i utövningen av *anställningen* eller uppdraget begåtts av statsråd, justitieråd, regeringsråd, någon av riksdagens ombudsmän, justitiekanslern, riksåklagaren, domare eller generaladvokat i *Europeiska unionens domstol* eller den som utövar något av dessa ämbeten eller av hovrättsdomare eller revisionssekreterare.

Högsta domstolen *ska* vidare som första domstol pröva om justitieråd eller regeringsråd *ska* skiljas eller avstängas från sin *anställning* eller vara skyldig att genomgå läkarundersökning. Högsta domstolen är i övrigt första domstol i mål beträffande vilka detta föreskrivs i lag.

20 kap.

10 §²

Bestämmelserna i 8 och 9 §§ om

Bestämmelserna i 8 och 9 §§ om

¹ Senaste lydelse 1995:315.

² Senaste lydelse 1995:315.

rätt för målsäganden att väcka åtal eller överta väckt åtal gäller inte i fråga om brott som i utövningen av *tjänsten* eller uppdraget har begåtts av

1. statsråd,
2. justitieråd eller regeringsråd,
3. någon av riksdagens ombudsmän eller den som har tjänstgjort i hans ställe,

4. någon annan befattningshavare, mot vilken enligt riksdagsordningen eller annan författning endast något av riksdagens utskott eller annat riksdagsorgan är behörigt att besluta om åtal för sådant brott,

5. justitiekanslern eller den som har tjänstgjort i hans ställe, eller

6. domare eller generaladvokat i *Europeiska gemenskapernas domstol* eller domare i *förstainstansrätten vid denna domstol*.

rätt för målsäganden att väcka åtal eller överta väckt åtal gäller inte i fråga om brott som i utövningen av *anställningen* eller uppdraget har begåtts av

3. någon av riksdagens ombudsmän eller den som har tjänstgjort i hans *eller hennes* ställe,

5. justitiekanslern eller den som har tjänstgjort i hans *eller hennes* ställe, eller

6. domare eller generaladvokat i *Europeiska unionens domstol*.

31 kap.

1 §³

Döms den tilltalade för brottet i ett mål där åklagaren för talan, *skall* den tilltalade ersätta staten vad som *enligt rättens beslut* betalats av allmänna medel i ersättning till försvarare. *Han skall* också ersätta staten för kostnaden att hämta honom till rätten och för sådan kostnad för blodprovstagning *och* blodundersökning som avser *den tilltalade* och som har gjorts för utredning om brottet.

Ersättningskyldigheten omfattar dock inte kostnader, som inte skäligen varit motiverade för utredningen, eller kostnader, som vållats genom vårdslöshet eller försummelse av någon annan än den tilltalade, hans ombud eller försvarare som utsetts av honom.

Den tilltalade är inte i annat fall än som sägs i 4 § första stycket skyldig att betala mera av

Döms den tilltalade för brottet i ett mål där åklagaren för talan, *ska* den tilltalade ersätta staten *för* vad som betalats av allmänna medel i ersättning till försvarare. *Den tilltalade ska* också ersätta staten för kostnaden att hämta honom *eller henne* till rätten och för sådan kostnad för blodprovstagning, blodundersökning, *urinprovstagning och urinundersökning* som avser *honom eller henne* och som har gjorts för utredning om brottet.

Ersättningskyldigheten omfattar dock inte kostnader, som inte skäligen varit motiverade för utredningen, eller kostnader, som vållats genom vårdslöshet eller försummelse av någon annan än den tilltalade, hans *eller hennes* ombud eller försvarare som utsetts av honom *eller henne*.

Den tilltalade är inte i annat fall än som sägs i 4 § första stycket skyldig att betala mera av

³ Senaste lydelse 1996:1624.

kostnaden för försvararen än vad han skulle ha fått betala i rättshjälpsavgift vid rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619). Vad som sägs i den lagen om kostnad för rättshjälpsbiträde gäller i stället kostnad för offentlig försvarare.

Vad den tilltalade *skall* betala får jämkas eller efterges, om det finns skäl till det med hänsyn till den tilltalades brottslighet eller hans personliga och ekonomiska förhållanden.

Om det belopp som den tilltalade skulle vara skyldig att ersätta understiger en viss av regeringen fastställd gräns, *skall* ersättningsskyldighet inte åläggas.

kostnaden för försvararen än vad han *eller hon* skulle ha fått betala i rättshjälpsavgift vid rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619). Vad som sägs i den lagen om kostnad för rättshjälpsbiträde gäller i stället kostnad för offentlig försvarare.

Vad den tilltalade *ska* betala får jämkas eller efterges, om det finns skäl till det med hänsyn till den tilltalades brottslighet eller hans *eller hennes* personliga och ekonomiska förhållanden.

Om det belopp som den tilltalade skulle vara skyldig att ersätta understiger en viss av regeringen fastställd gräns, *ska* ersättningsskyldighet inte åläggas.

9 a §

Har ett strafföreläggande enligt 48 kap. 3 § andra stycket trätt i stället för åtal och har den misstänkte godkänt strafföreläggandet, tillämpas 1 och 4–7 §§ i fråga om kostnad som staten haft för en offentlig försvarare som varit förordnad för den misstänkte.

Frågan om ersättning för sådan kostnad som avses i första stycket prövas av den domstol som förordnat den offentliga försvararen.

36 kap.

5 §⁴

Den som till följd av 15 kap. 1 eller 2 §, 16 kap. 1 § eller 18 kap. 5, 6 eller 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller någon bestämmelse, till vilken det hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om uppgiften utan att den myndighet, i vars verksamhet uppgiften har inhämtats, har gett sitt tillstånd.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning har anförtrots dem eller som de i samband

⁴ Senaste lydelse 2009:401.

därmed har erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtratts dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Utan hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 10 kap. 21 och 23 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och

2. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

45 kap.

14 §⁵

Rätten *skall* bestämma tid för huvudförhandling så snart som möjligt. För behandling av en rättegångsfråga eller en del av saken, som får avgöras särskilt, får

Rätten *ska* bestämma tid för huvudförhandling så snart som möjligt. För behandling av en rättegångsfråga eller en del av saken, som får avgöras särskilt, får

⁵ Senaste lydelse 2001:235.

huvudförhandling sätts ut, trots att målet i övrigt inte är berett till huvudförhandling.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, *skall* huvudförhandling *hållas* inom *en vecka* från den dag, då åtalet väcktes, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av åtgärd som avses i 11 eller 12 §, målets omfattning eller annan omständighet. Har den tilltalade häktats efter åtalet, *skall* tiden räknas från dagen för hans eller hennes häktande.

Är den tilltalade ålagd reseförbud, *skall* huvudförhandling *hållas* inom en månad från den dag då åtalet väcktes, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av åtgärd som avses i 11 eller 12 §, målets omfattning eller annan omständighet. Har reseförbudet meddelats efter åtalet, *skall* tiden räknas från dagen för delgivning av beslutet.

huvudförhandling sätts ut, trots att målet i övrigt inte är berett till huvudförhandling.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, *ska* huvudförhandling *påbörjas snarast och senast* inom *två veckor* från den dag, då åtalet väcktes, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av åtgärd som avses i 11 eller 12 §, målets omfattning eller annan omständighet. Har den tilltalade häktats efter åtalet, *ska* tiden räknas från dagen för hans eller hennes häktande.

Är den tilltalade ålagd reseförbud, *ska* huvudförhandling *påbörjas snarast och senast* inom en månad från den dag då åtalet väcktes, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av åtgärd som avses i 11 eller 12 §, målets omfattning eller annan omständighet. Har reseförbudet meddelats efter åtalet, *ska* tiden räknas från dagen för delgivning av beslutet.

47 kap. 22 §⁶

Huvudförhandling för handläggning av rättegångsfråga eller del av saken, som kan avgöras särskilt, får hållas även om förberedelsen av målet i övrigt inte har avslutats.

Är den tilltalade häktad, *skall* *huvudförhandlingen hållas* inom *en vecka* från dagen för förberedelsens avslutande eller, då han häktats därefter, från dagen för hans häktande.

Är den tilltalade ålagd reseförbud, *skall* huvudförhandling *hållas* inom en månad från dagen för förberedelsens avslutande. Har reseförbudet meddelats därefter, *skall* tiden räknas från dagen för delgivning av beslutet.

Är den tilltalade häktad, *ska* *huvudförhandlingen påbörjas snarast och senast* inom *två veckor* från dagen för förberedelsens avslutande eller, då han *eller hon* häktats därefter, från dagen för hans *eller hennes* häktande.

Är den tilltalade ålagd reseförbud, *ska* huvudförhandling *påbörjas snarast och senast* inom en månad från dagen för förberedelsens avslutande. Har reseförbudet meddelats därefter, *ska* tiden räknas från dagen för delgivning av beslutet.

⁶ Senaste lydelse 2000:172.

48 kap.**2 §⁷**

Strafföreläggande enligt detta kapitel innebär att den misstänkte till godkännande omedelbart eller inom viss tid föreläggs ett bötesstraff efter vad åklagaren anser att brottet bör föranleda. Under förutsättningar som anges i 4 § andra stycket får strafföreläggande avse villkorlig dom eller sådan påföljd i förening med böter. Av 5 a § framgår att ett strafföreläggande också får omfatta ett enskilt anspråk som avser betalningsskyldighet.

Föreläggande av ordningsbot enligt detta kapitel innebär att den misstänkte till godkännande omedelbart eller inom viss tid föreläggs ett bötesstraff efter vad som bestämts enligt 14 §.

Är brott förenat med egendoms förverkande, annan sådan särskild rättsverkan eller särskild rättsverkan i form av avgift enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond, *skall* också denna föreläggas den misstänkte till godkännande. Detsamma gäller kostnad för blodprovstagning och blodundersökning som avser den misstänkte och som har gjorts för utredning om brottet. I fråga om sådan kostnad tillämpas bestämmelserna om särskild rättsverkan.

Är brott förenat med företagsbot *skall* också denna genom strafföreläggande föreläggas den misstänkte till godkännande.

Är brott förenat med egendoms förverkande, annan sådan särskild rättsverkan eller särskild rättsverkan i form av avgift enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond, *ska* också denna föreläggas den misstänkte till godkännande. Detsamma gäller kostnad för blodprovstagning, blodundersökning, *urinprovstagning och urinundersökning* som avser den misstänkte och som har gjorts för utredning om brottet. I fråga om sådan kostnad tillämpas bestämmelserna om särskild rättsverkan.

Är brott förenat med företagsbot *ska* också denna genom strafföreläggande föreläggas den misstänkte till godkännande.

53 kap.**2 §⁸**

I brottmål som *skall* tas upp omedelbart av en hovrätt, tillämpas bestämmelserna om rättegången vid tingsrätt i 45–47 kap. med följande avvikelser:

1. Hovrätten får inte uppdra åt åklagaren att utfärda stämning.
2. Hovrätten *skall* i stämningen förelägga den tilltalade att svara skriftligen inom en viss tid. Hovrätten *skall* sända över svarskrivelsen till åklagaren. Om det behövs får hovrätten besluta om

I brottmål som *ska* tas upp omedelbart av en hovrätt, tillämpas bestämmelserna om rättegången vid tingsrätt i 45–47 kap. med följande avvikelser:

2. Hovrätten *ska* i stämningen förelägga den tilltalade att svara skriftligen inom en viss tid. Hovrätten *ska* sända över svarskrivelsen till åklagaren. Om det behövs får hovrätten besluta om

⁷ Senaste lydelse 2006:284.

⁸ Senaste lydelse 1994:1034.

ytterligare skriftväxling. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig.

3. I stället för den tid om en vecka som gäller enligt 45 kap. 14 §, 46 kap. 11 § och 47 kap. 22 § för hållande av huvudförhandling i vissa fall skall en tid om två veckor gälla.

4. Om det inte finns anledning att döma till någon annan påföljd än böter, får hovrätten avgöra målet utan huvudförhandling. I sådant fall tillämpas 51 kap. 14 §.

ytterligare skriftväxling. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och bestämma i vilket avseende parten ska yttra sig.

3. Är den tilltalade häktad, får ett uppehåll i huvudförhandlingen inte göras i mer än två veckor, om inte på grund av särskilda omständigheter ett längre uppehåll är nödvändigt.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.
 2. För urinprov som tagits före ikraftträdandet gäller 31 kap. 1 § och 48 kap. 2 § i sin äldre lydelse.
 3. För kostnader för offentlig försvarare som förordnats före ikraftträdandet tillämpas inte 31 kap. 9 a §.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1946:818) om bevisupptagning åt vissa internationella organ

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1946:818) om bevisupptagning åt vissa internationella organ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En framställning från domstol eller skiljedomstol, som *skall* avgöra tvist mellan stater, eller annat internationellt organ, som tillsatts för behandling av sådan tvist, om att vidta någon åtgärd som hör till tvistens behandling, såsom upptagande av ed eller av bevis genom vittne, sakkunnig eller syn eller av skriftligt bevis, *skall* prövas av regeringen. Om regeringen bifaller framställningen, *skall* åtgärden vidtas enligt bestämmelserna i denna lag.

En begäran hos *Utrikesdepartementet av Europeiska gemenskapernas domstol eller av förstainstansrätten vid denna domstol* att ett vittne eller en sakkunnig *skall* höras vid svensk domstol *skall* av *departementet* överlämnas till behörig domstol. Den begärda åtgärden *skall* vidtas enligt bestämmelserna i denna lag. I stället för vad som sägs i 6 § gäller dock att kostnaderna i ärendet *skall* betalas av den domstol som begärt åtgärden.

Föreslagen lydelse

1 §¹

En framställning från domstol eller skiljedomstol, som *ska* avgöra tvist mellan stater, eller annat internationellt organ, som tillsatts för behandling av sådan tvist, om att vidta någon åtgärd som hör till tvistens behandling, såsom upptagande av ed eller av bevis genom vittne, sakkunnig eller syn eller av skriftligt bevis, *ska* prövas av regeringen. Om regeringen bifaller framställningen, *ska* åtgärden vidtas enligt bestämmelserna i denna lag.

En begäran hos *Regeringskansliet (Justitiedepartementet) av Europeiska unionens domstol* att ett vittne eller en sakkunnig *ska* höras vid svensk domstol *ska* av *Regeringskansliet (Justitiedepartementet)* överlämnas till behörig domstol. Den begärda åtgärden *ska* vidtas enligt bestämmelserna i denna lag. I stället för vad som sägs i 6 § gäller dock att kostnaderna i ärendet *ska* betalas av den domstol som begärt åtgärden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

¹ Senaste lydelse 1995:317.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

Härigenom föreskrivs att 29 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 §¹

Mål mot den som inte har fyllt tjugoett år *skall* alltid behandlas skyndsamt.

Väcks allmänt åtal mot den som inte har fyllt arton år för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader, *skall* de tidsfrister iakttas som är föreskrivna för åtgärder i mål där den tilltalade är häktad. *I stället för den tid om en vecka, som i 45 kap. 14 § rättegångsbalken är föreskriven för hållande av huvudförhandling, skall gälla en tid om två veckor.*

Inhämtar rätten yttrande från socialnämnden enligt 28 §, *skall* nämnden yttra sig inom sådan tid att rätten kan hålla huvudförhandling enligt reglerna i andra stycket. Om ärendets beskaffenhet föranleder det, får yttrandet med rättens medgivande lämnas senare.

Mål mot den som inte har fyllt tjugoett år *ska* alltid behandlas skyndsamt.

Väcks allmänt åtal mot den som inte har fyllt arton år för ett brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader, *ska* de tidsfrister iakttas som är föreskrivna för åtgärder i mål där den tilltalade är häktad.

Inhämtar rätten yttrande från socialnämnden enligt 28 §, *ska* nämnden yttra sig inom sådan tid att rätten kan hålla huvudförhandling enligt reglerna i andra stycket. Om ärendets beskaffenhet föranleder det, får yttrandet med rättens medgivande lämnas senare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

¹ Senaste lydelse 1994:1760.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område

Härigenom förskrivs att 7 § lagen (1977:595) om erkännande och verkställighet av nordiska domar på privaträttens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag tillämpas inte om annat följer av de *gemenskapsrättsakter* och internationella instrument som omfattas av lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden, eller av särskilda bestämmelser om erkännande och verkställighet av avgöranden och förlikningar på särskilda rättsområden.

Lagen tillämpas inte heller beträffande

1. dom eller förlikning i mål angående boskillnad, legal separation, äktenskapsskillnad, återgång av äktenskap, antagande av adoptivbarn eller adoptivförhållandes hävande, omyndighetsförklaring eller dess hävande eller i mål angående bodelning eller skadestånd med anledning av legal separation, äktenskapsskillnad eller återgång av äktenskap, om det inte är fråga om verkställighet av dom som *skall* gälla här i riket enligt 22 § förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption eller förmynderskap,

2. dom eller förlikning rörande vårdnad om eller rätt till umgänge med barn eller överlämnande av barn i annat fall, om det inte är fråga om verkställighet enligt 6 §,

3. dom eller förlikning rörande familjerättslig underhållsskyldighet,

Föreslagen lydelse

7 §¹

Denna lag tillämpas inte om annat följer av de *unionsrättsakter* och internationella instrument som omfattas av lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden, eller av särskilda bestämmelser om erkännande och verkställighet av avgöranden och förlikningar på särskilda rättsområden.

1. dom eller förlikning i mål angående boskillnad, legal separation, äktenskapsskillnad, återgång av äktenskap, antagande av adoptivbarn eller adoptivförhållandes hävande, omyndighetsförklaring eller dess hävande eller i mål angående bodelning eller skadestånd med anledning av legal separation, äktenskapsskillnad eller återgång av äktenskap, om det inte är fråga om verkställighet av dom som *ska* gälla här i riket enligt 22 § förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption eller förmynderskap,

¹ Senaste lydelse 2006:78.

4. dom eller förlikning rörande faderskapet till barn,

5. dom eller förlikning angående rätt på grund av arv eller testamente, efterlevande makes rätt, boutredning eller skifte med anledning av dödsfall eller ansvarighet för den dödes gäld, om inte den avlidne var medborgare i Danmark, Finland, Island, Norge eller Sverige och hade hemvist i någon av dessa stater,

6. dom eller förlikning angående

a) gäldenärs försättande i konkurs,

b) inledande av förhandling om offentligt ackord utan konkurs,

c) andra frågor som beror av konkursdomares eller konkursdomstols prövning, eller

d) rättshandlings eller annan åtgärds ogiltighet eller återgång på grund av konkurs eller förhandling om offentligt ackord utan konkurs i något av de nordiska länderna, om det framgår av konkursbeslutet eller beslutet om offentlig ackordsförhandling att gäldenären inte hade hemvist i något av de nordiska länderna, eller

7. dom eller förlikning i mål som *skall* tas upp omedelbart av särskild domstol för handläggning av tvister rörande kollektivavtal.

7. dom eller förlikning i mål som *ska* tas upp omedelbart av särskild domstol för handläggning av tvister rörande kollektivavtal.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1983:368) om erkännande och verkställighet av österrikiska domar på privaträttens område

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1983:368) om erkännande och verkställighet av österrikiska domar på privaträttens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag är tillämplig på domar som har meddelats i Österrike i ämnen av privaträttslig beskaffenhet. Lagen tillämpas på domar i sådana ämnen, även om de har meddelats i ett straffrättsligt förfarande. Lagen tillämpas inte om annat följer av de *gemenskapsrättsakter* och internationella instrument som omfattas av lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag är tillämplig på domar som har meddelats i Österrike i ämnen av privaträttslig beskaffenhet. Lagen tillämpas på domar i sådana ämnen, även om de har meddelats i ett straffrättsligt förfarande. Lagen tillämpas inte om annat följer av de *unionsrättsakter* och internationella instrument som omfattas av lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

¹ Senaste lydelse 2006:79.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden

Härigenom föreskrivs att 2–7 §§ lagen (2006:74) med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Om det finns svensk domsrätt enligt en *gemenskapsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § och annan behörig domstol saknas, är Stockholms tingsrätt behörig.

Om det finns svensk domsrätt enligt en *unionsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § och annan behörig domstol saknas, är Stockholms tingsrätt behörig.

3 §²

Om en ansökan görs enligt en *gemenskapsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5 *skall* ett avgörande som rör ett civilrättsligt anspråk inte erkännas eller verkställas i Sverige, om det har meddelats i en annan stat inom ramen för ett brottmål som avser ett icke uppsåtligt brott mot någon som

Om en ansökan görs enligt en *unionsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5 *ska* ett avgörande som rör ett civilrättsligt anspråk inte erkännas eller verkställas i Sverige, om det har meddelats i en annan stat inom ramen för ett brottmål som avser ett icke uppsåtligt brott mot någon som

1. varken har hemvist eller är medborgare i den staten,
2. inte har följt ett föreläggande om personlig inställelse, och
3. inte har haft tillfälle att svara i målet.

4 §³

Vid beslut med anledning av en ansökan enligt en *gemenskapsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5 om att ett utländskt avgörande *skall* erkännas eller förklaras vara verkställbart i Sverige *skall* Svea hovrätt bestå av en lagfaren domare.

Vid beslut med anledning av en ansökan enligt en *unionsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5 om att ett utländskt avgörande *ska* erkännas eller förklaras vara verkställbart i Sverige *ska* Svea hovrätt bestå av en lagfaren domare.

¹ Senaste lydelse 2006:743.

² Senaste lydelse 2007:446.

³ Senaste lydelse 2007:446.

5 §⁴

Vid handläggningen i Svea hovrätt av en ansökan om ändring av ett beslut enligt 4 § tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut, om inte annat följer av en *gemenskapsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5.

En ansökan om ändring *skall*, om den görs av den som har gjort ansökan enligt 4 §, ha kommit in till Svea hovrätt inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

En domare som har prövat en ansökan enligt 4 § får inte delta i prövningen av en ansökan om ändring av beslutet.

Vid handläggningen i Svea hovrätt av en ansökan om ändring av ett beslut enligt 4 § tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av tingsrätts beslut, om inte annat följer av en *unionsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5.

En ansökan om ändring *ska*, om den görs av den som har gjort ansökan enligt 4 §, ha kommit in till Svea hovrätt inom fyra veckor från den dag då beslutet meddelades.

6 §⁵

Vid handläggningen i Högsta domstolen av ett överklagande av ett beslut i en fråga som avses i 4 § tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av hovrätts beslut, om inte annat följer av en *gemenskapsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5. Prövningstillstånd krävs vid överklagande.

Vid handläggningen i Högsta domstolen av ett överklagande av ett beslut i en fråga som avses i 4 § tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av hovrätts beslut, om inte annat följer av en *unionsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5. Prövningstillstånd krävs vid överklagande.

7 §⁶

Har en ansökan enligt en *gemenskapsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5 om att ett utländskt avgörande *skall* förklaras vara verkställbart bifallits, *skall* avgörandet verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft, om inte annat följer av *gemenskapsrättsakten* eller det internationella

Har en ansökan enligt en *unionsrättsakt* eller ett internationellt instrument som avses i 1 § 1–3 eller 5 om att ett utländskt avgörande *ska* förklaras vara verkställbart bifallits, *ska* avgörandet verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft, om inte annat följer av *unionsrättsakten* eller det internationella

⁴ Senaste lydelse 2007:446.

⁵ Senaste lydelse 2007:446.

⁶ Senaste lydelse 2007:446.

instrumentet.

Vid verkställighet av ett utländskt avgörande som rör en säkerhetsåtgärd *skall* i stället bestämmelserna om verkställighet av beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd tillämpas.

instrumentet.

Vid verkställighet av ett utländskt avgörande som rör en säkerhetsåtgärd *ska* i stället bestämmelserna om verkställighet av beslut om kvarstad eller annan säkerhetsåtgärd tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:502) med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från EG-domstolen

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (2006:502) med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från EG-domstolen samt 1 och 2 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag (2006:502) med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från EG-domstolen

Om en part i ett mål eller ärende vid en domstol eller myndighet, som omfattas av skyldigheten att inhämta förhandsavgörande från *EG-domstolen*, har yrkat att ett förhandsavgörande *skall* inhämtas eller på annat sätt väckt frågan om en sådan åtgärd, *skall* domstolen eller myndigheten, i de fall den beslutar att inte inhämta ett förhandsavgörande, i sitt beslut ange skälen till detta.

Första stycket gäller inte vid tillämpningen av 58 eller 59 kap. rättegångsbalken, 37 b eller 37 c § förvaltningsprocesslagen (1971:291) eller 42 § lagen (1996:242) om domstolsärenden.

En domstol *skall* eller får inhämta förhandsavgörande från *EG-domstolen* om tolkningen av en bestämmelse i en internationell överenskommelse, som Sverige har tillträtt och som har ingåtts inom ramen för samarbete i Europeiska unionen, i den omfattning som Sverige enligt överenskommelsen har åtagit sig att ålägga domstol sådan skyldighet eller att ge domstol sådan behörighet.

Om en annan lag innehåller någon bestämmelse om domstols rätt eller skyldighet att begära

Föreslagen lydelse

Lag (2006:502) med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol

1 §

Om en part i ett mål eller ärende vid en domstol eller myndighet, som omfattas av skyldigheten att inhämta förhandsavgörande från *Europeiska unionens domstol*, har yrkat att ett förhandsavgörande *ska* inhämtas eller på annat sätt väckt frågan om en sådan åtgärd, *ska* domstolen eller myndigheten, i de fall den beslutar att inte inhämta ett förhandsavgörande, i sitt beslut ange skälen till detta.

2 §

En domstol *ska* eller får inhämta förhandsavgörande från *Europeiska unionens domstol* om tolkningen av en bestämmelse i en internationell överenskommelse, som Sverige har tillträtt och som har ingåtts inom ramen för samarbete i Europeiska unionen, i den omfattning som Sverige enligt överenskommelsen har åtagit sig att ålägga domstol sådan skyldighet eller att ge domstol sådan behörighet.

Om en annan lag innehåller någon bestämmelse om domstols rätt eller skyldighet att begära

förhandsavgörande från *EG-domstolen*, gäller den bestämmelsen. förhandsavgörande från *Europeiska unionens domstol*, gäller den bestämmelsen.

Regeringen ger i Svensk författningssamling till kända åtaganden enligt första stycket och bestämmelser enligt andra stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

BILAGA 3**Reservanternas lagförslag****Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken***Regeringens förslag**Reservanternas förslag***45 kap.**

14 §

Rätten ska bestämma tid för huvudförhandling så snart som möjligt. För behandling av en rättegångsfråga eller en del av saken, som får avgöras särskilt, får huvudförhandling sättas ut, trots att målet i övrigt inte är berett till huvudförhandling.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom *två veckor* från den dag, då åtalet väcktes, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av åtgärd som avses i 11 eller 12 §, målets omfattning eller annan omständighet. Har den tilltalade häktats efter åtalet, ska tiden räknas från dagen för hans eller hennes häktande.

Är den tilltalade anhållen eller häktad, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom *en vecka* från den dag, då åtalet väcktes, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av åtgärd som avses i 11 eller 12 §, målets omfattning eller annan omständighet. Har den tilltalade häktats efter åtalet, ska tiden räknas från dagen för hans eller hennes häktande.

Är den tilltalade ålagd reseförbud, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom en månad från den dag då åtalet väcktes, om inte längre uppskov är nödvändigt på grund av åtgärd som avses i 11 eller 12 §, målets omfattning eller annan omständighet. Har reseförbudet meddelats efter åtalet, ska tiden räknas från dagen för delgivning av beslutet.

47 kap.

22 §

Huvudförhandling för handläggning av rättegångsfråga eller del av saken, som kan avgöras särskilt, får hållas även om förberedelsen av målet i övrigt inte har avslutats.

Är den tilltalade häktad, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom *två veckor* från dagen för förberedelsens avslutande eller, då han eller hon häktats där efter, från dagen för hans eller hennes häktande.

Är den tilltalade häktad, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom *en vecka* från dagen för förberedelsens avslutande eller, då han eller hon häktats där efter, från dagen för hans eller hennes häktande.

Är den tilltalade ålagd reseförbud, ska huvudförhandling påbörjas snarast och senast inom en månad från dagen för förberedelsens avslutande. Har reseförbudet meddelats därefter, ska tiden räknas från dagen för delgivning av beslutet.